

— Τί λές, Καπετάνιε, θά τουμπάρουμε!...
 — Κάνε κείνο πού σου λέω! φρενιάζει κείνος...
 Δέν πρέπει νά τούς βρεί τó κακό στάνοιχτά... Καί
 τώρα πού είναι ή άρχή φεύγουνε γρήγορα όσο μπο-
 ρούν τήν όργή του...

Οί φωνές τους λαχανιασμένες. Καί τά κοριμά—
 μπρούτζινα—άλλα γερμένα δώ, άλλα τεντωμένα κεί,
 άγαλιατένια, σκύθουνε, όρθώνονται, παλεύουν...

... Ένα κῆμα—βουνό—κι έπειτα άλλο, κι άλλο...
 Κι από πέρα έρχονται άλλα, κι όλα συναπαντιούνται
 στη μέση—στίς άκρες—παντού τού πελάου και σπαί-
 ζουνε σέ μύρια τρίψαλα... Κι εκεί πού σπαίζουνε—
 λίκκοι: βαθειοί κι απάνω τους νά πέφτουν άλλα κύματα
 μουγκρίζοντας...

Μιά άόριστη θολούρα, σά νεραϊδόπεπλο, άπλώνεται
 παντού και χαμηλώνει χαμηλώνει, σά νά θέλει νά
 κλείσει σπατέλειωτο μάκρος της τή θάλασσα... Κι
 εκείνη όλο άνασκήκνει τó νερόκορμo, σ' ένα πόδου άγ-
 κίλιασμα κι όλο σοριάζεται χάμω άγκομαχώντας...

Και τά καρούλια των πανιών τρίζουνε και τó κα-
 τάστ: κι όλο τó ψαροκάϊκο...

Μιά άδιόκοπη ταραχή... Κρότοι παράξενοι...
 Πνιχτές φωνές... Στεναγομοί βαθειοί...

Κι έπειτα ή νύχτα! . . . . .
 . . . . .
 . . . . .

Άθήναι, 1919. Γ. Γ. ΖΑΓΛΑΚΙΔΗΣ

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΕΛΕΥΘΕΡΕΣ ΕΡΓΑΤΙΚΕΣ ΓΝΩΜΕΣ

ΜΟΡΦΩΣΤΕ ΚΑΙ ΦΩΤΙΣΤΕ ΤΟ ΛΑΟ, □ □ □ □ ΑΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΘΕΛΕΤΕ ΤΗΝ ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΗ ΤΟΥ

Η έφημερίδα «Ριζοσπάστης» έγραψε ότι, άν και
 τά μεροδούλια φτάσανε στο άνώτατο δυνατό όριο και
 πραγματοποιήθηκε ή όχτώωρη εργασία, ή θέση των
 έφγατών, από κοινωνική άποψη, δέ καλλυτέρεψε,
 επειδή ή άστική τάξη διαθέτει πάντοτε τήν παρα-
 γωγή και έχει τήν δύναμη νά επιβαράινει τήν κατα-
 βάλωση.

Ότι ή άποτυχία της ξάπλωσης της Ρούσκης έπα-
 νάστασης στη Γερμανία και όλη τήν Εύρώπη, χρω-
 στίεται στην καλή όργάνωση και άλληλεγκυή των άστι-
 κών και φεουδαλικών τάξεων της Γερμανίας και
 στις προσπάθειες των άστών της Δύσης, για τήν κατά-
 πνιξη της Κοινωνικής Έπανάστασης.

Ότι ή Βαλκανική και ιδιαίτερα ή Έλλάδα, έξ αι-
 τίας της γεωγραφικής της θέσεως και άλλων λόγων
 (ποιών άραγε;) θά είνε ίσως τó τελευταίο κράτος στο
 όποιο θά πραγματοποιηθεί ή κοινωνική μεταβολή.

Ότι τέλος, ό επαγγελματικός άγώνας έχει χρεωκο-
 πήσει και μονάχα ό πολιτικός άγώνας είνε εκείνος πού
 θά σώσει τίς τάξεις πού δουλεύουνε, από κείνες πού
 τίς έκμεταλλεύονται.

Από τó φίλπατο «Ριζοσπάστη», κάτι άλλο περιμέ-
 ναμε νά μās εξηγήσει. Τίς αίτιες πού μακρομερεύ-
 νουνε τή ζωή τού άστικού καθεστώτος, σέ βάρος τού
 δουλευτή λαού. Καί άφού μάλιστα, «Η διά των όδο-
 φραγμάτων και της ένόπλου στάσεως άνατροπή τού

ισχύοντος καθεστώτος δέν είνε ή άπολύτως άπαραί-
 τητος... (Λογοκρισία «Ριζ.» 3 γραμμών)... επιδιω-
 κομένης κοινωνικής μεταβολής», καθώς ό ίδιος ό «Ρι-
 ζοσπάστης» όμολογεί στο τελευταίο άρθρο του τής 10
 Αύγ. —19, με τή δυνατή του φωνή, περιμέναμε νά
 βροντοφωνήσει στο Έλληνικό Προλεταριάτο τόν τρό-
 πο πού θά μπορέσει πραγματικά νά λυτρωθεί και νά
 μην είνε έτσι ή Έλλάδα τó τελευταίο κράτος στη Βαλ-
 κανική, στο όποιο θά πραγματοποιηθεί ή κοινωνική
 μεταβολή.

Και αυτή τήν άλλη εξήγηση πού περιμέναμε νά μās
 άναπτύξει για τά πραγματικά αίτια πού και στη
 Δόση άκόμα έμποδίσανε «τήν άστικήν τάξιν άπό
 μνημών νά άνήκη εις τήν ήσιο-
 ρίαν», τήν άνέφερε ό ίδιος, περνώντας τινε βια-
 στικά και άσυχολίαστα και γι' αυτό τού τινε ξαναθυ-
 μίζουμε, ιδού κατά λέξη, όπως τήν έδημοσίεψε στο
 φύλλο τής 3 Αύγ. 1919.

«Ο Μάρξ λέγει, ότι για νά φθάση ή στιγμή πού
 θά δυναμική τó προλεταριάτο νά πάρη τήν έξουσίαν,
 πρέπει νά υπάρχουν κάποιοι όροι άπαραίτητοι, οί
 όποιοι άμα λείπουν, καθιστούν άδύνατον τήν δράσιν
 του. Πρέπει δηλαδή τó άστικών καθεστώσ, εις ένα τό-
 πον, νά έχει άναπτυχθή καλά, ή τοιούτιστον ή μορφή
 τού προκαπιταλιστικού καθεστώτος νά είνε τοιαύτη,
 ώστε ή έθνικοποίησις των παραγωγικών μέσων νά
 είνε ή μόνη λύσις τού κοινωνικού πορθλήματος εις ένα
 τοιούτον καθεστώσ. Η μεγάλη παραγωγή νά έχει συγ-
 κεντρώση κεφάλαια εις όλίγα χέρια, ό εκπρολεταρια-
 σιός των εργαζομένων νά είνε σταθερός, και ή οίκο-
 νομική ζωή τού τόπου νά μη κλείεται μέσα εις όρια
 έθνικά. Τó προλεταριάτο νά είνε έτοιμον διά μίαν
 τοιαύτην μεταβολήν, δήλα δη άργανωμένον, μορφω-
 μένον οικονομικώς και πολιτικώς και κατάλληλον νά
 κυβερνήση κατά τόν δημοκρατικώτερον τρόπον, όχι
 μόνον τά πολιτικά πράγματα, αλλά και όλόκληρον τήν
 οικονομικήν ζωήν».

Αυτά μās λέει ό «Ριζ.», ότι διδάσκει ό Μάρξ, και
 δέν άμφιβάλλουμε καθόλου για τή διατύπωσή τους.
 Και άλήθεια, ή πιστή αυτών έκπλήρωση είνε κείνη πού
 θά μπορέσει νά διευκολύνει τήν εξέλιξη τής ανθρώ-
 πινης κοινωνίας, και κατά συνέπεια νά βελτιώσει τήν
 κατάσταση τής ανθρωπότητας. Γιατί, μόνο περι-
 διευκόλυνσεως τής φυσικής εξέλι-
 ξεως, πρόκειται, στην άκαταμάχητη δύναμη της
 οποίας υπάγεται και ή ανθρώπινη κοινωνία. Οί άν-
 θρωποι, είτε άστοί λέγονται είτε φεουδάρχοι, είτε
 όπωσδήποτε άλλώς, όσο και άν θελήσουνε νά αντι-
 δράσουν στην φυσική αυτήν εξέλιξη τίποτε δέ θά κα-
 τορθώσουνε, για νά ανακόψουν τήν πορεία της. Μά
 τά σοφά, τά βαθεία παρατηρητικά αυτά
 λόγια τού Μάρξ, παρμένα μέσα από τήν οικονομολο-
 γική έπιστήμη, τάλαβε ποτέ κανέναν υπ' όψη του; Άς
 μās επιτραπει νά άμφιβάλλουμε και νά ποιήμε ότι τήν
 άμφιβολία μας αυτή τή σπρωίζουμε πάνω στο χωρι-
 σμό τού πολιτικού από τόν επαγγελματικό άγώνα,
 ένω και οί δυο αυτοί άγώνες είναι άλληλένδετοι, και
 δέ κάνει ό ένας χωρίς τόν άλλον.

***

Άλλά γιατί χρεωκόπησε ό επαγγελματικός άγώ-

νας; Αυτό ο αγαπητός «Ριζ» δὲ μᾶς τὸ λέγει.

Ὁ ἐπαγγελματικὸς ἀγώνας, πού στή συντελούμενη κοινωνικὴ ἐπανάσταση κατέχει τὴ θέση τῆς ΠΡΑΞΗΣ, ἐνῶ ὁ πολιτικὸς τῆς ΘΕΩΡΙΑΣ καὶ πού χωρὶς αὐτὸν ὁ πολιτικὸς ἀγώνας κινδυνεύει νὰ μᾶς ὀδηγήσει στ' ἀποτελέσματα πού μᾶς ἔφερε ἡ ἀστικὴ ἐπανάσταση τοῦ 89, χρωμάτισε γιὰ παραγνωρίστηρε ἡ ἀξία του καὶ ὁ ρόλος του πού εἶνε προωρισμένος νὰ παίξει τὴν φυσικὴ ἐξελικτικὴ ἀντιθέσιν τῆς κοινωνίας.

Ὡς τὰ σήμερα ὁ ἐπαγγελματικὸς ἀγώνας περιορίστηκε μονάχα στὴν αὐξήσῃ μεδραχμῆς τῶν ἡμερομισθίων, τὴν ἐλάττωσιν τῶν ὥρων ἐργασίας καὶ τὴν βελτίωσιν τῶν ὥρων ἐργασίας καὶ ὑγιεινῶς. Αὐτὰ τὰ τρία ἄρθρα, ἦσαν... ὁ δεκάλογος τοῦ ἐπαγγελματικῶ ἀγώνα.

Ἄν ὅμως οἱ διευθύνοντες τὸν οικονομικὸ ἢ ἐπαγγελματικὸ ἀγώνα τῶν ἐργατῶν ἀπέβλεπαν, ὄχι στὴ μεδραχμῆς αὐξήσῃ τῶν ἡμερομισθίων, ἀλλὰ τὴν αὐξήσῃ τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τους, τὰ ἀποτελέσματα θὰ ἦσαν κατὰ πολὺ διάφορα. Καὶ λέγοντας αὐξήσῃ τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τῶν ἡμερομισθίων, ὅπως καὶ τῆς νομισματικῆς μονάδας, ἐνοοῦμε, ὅτι μετὸ ἴδιο μοδοῦλι ἢ δραχμῆ νὰ μπορούμε νὰγοράζουμε ὅσο τὸ δυνατό περισσότερα πράγματα, γεγονός πού ὅπου θὰ συμβαίνει θὰ σημαίνει ὅτι ἡ ζωὴ φτηναίνει, ὅτι δηλὰ δὴ τὰ κέρδη τοῦ κεφαλαιούχου λιγοστεύουν σὲ ὄφελος τῆς ἐργασίας.

Ἄλλὰ, ὅσο λιγοστεύουν τὰ κέρδη τῶν κεφαλαιούχων, ἐλαττώνεται δηλὰ δὴ ὁ τόκος τῶν κεφαλαίων τους, τόσο ξεπέφτει καὶ τὸ ἐπιτόκιο, πρᾶγμα σπουδαιότατο γιὰ τὴν κοινωνικὴ ζωὴ καὶ ἐξέλιξιν.

Ὀλόκληρὴ ἡ ἀνθρωπότητα πρέπει νὰ ἐπιδιώκει τὴν αὐξήσῃ τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τῶν ἡμερομισθίων, καὶ τὸ ἀνάποδο τὴν ἐλάττωσιν τοῦ ἐπιτοκίου, πού εἶνε ἡ μόνῃ ἢ ὅποιον λιγοστεύει τὴν μερίδα πού προαφαιροῦν οἱ κεφαλαιούχοι ἀπὸ τὴν παραγωγὴν, καὶ τὴν ὅποιον ἀποδίδει στὴν ἐργασία, στὴ μόνῃ πού τὴν διακαιοῦται.

Τὸ ξέπεσμα αὐτὸ τοῦ ἐπιτοκίου δὲν συντελεῖ μονάχα στὴν πραγματικὴ αὐξήσῃ τοῦ ἡμερομισθίου, ἀλλὰ καὶ στὴν αὐξήσῃ τῆς παραγωγῆς, (ὅσο κι ἂν οἱ ὥρες τῆς ἐργασίας φτάσουν στὸ ἐλάχιστο), γιὰ λιγοστεύουν τὰ ἔξοδά της.

Ἐπάρχουν χειρσωμένα χωράφια κατὰλληλα γιὰ καλλιέργεια, οἰκόπεδα γιὰ χτίσιμο σπητιῶν, σχολείων, κλπ., μεταλλεῖα χρῆσιμα, δρόμοι συγκοινωνίας πού τοὺς θεωροῦν ἄγονους καὶ ὅλα αὐτὰ μένουν νεκρά, ἀνεκμετάλλευτα πρὸς ζημιὰ τῆς κοινωνίας, γιὰ τὴν ἐκμετάλλευσίν τους δὲ μπορεί νὰ δώσει τόσο περισσότερο ἀπὸ 3 ο)ο, ἐνῶ ὁ τρεχάμενος εἶνε 5 ο)ο π.χ. καὶ κατὰ συνέπεια στοὺς κεφαλαιούχους δὲ σφερέει νὰ διαθέσουν τὰ κεφάλαιά τους σ' αὐτῆς τῆς ἐπιχειρήσεως, καὶ στὶς ὅποιες ἀμέσως θὰ στραφοῦνε μόνις τὸ ἐπιτόκιο ξεπέσει κάτω ἀπὸ τὸ 3 ο)ο.

Ἄλλο καλὸ ἀποτέλεσμα τοῦ ξεπεσμοῦ τοῦ ἐπιτοκίου εἶνε ἡ καταστροφὴ τῆς μικροαστικῆς τάξεως, τῆς τάξεως αὐτηγῆς πού εἶνε μεταξὺ προλεταρίων καὶ πλουτοκρατῶν καὶ ἡ ὅποιον ἀπὸ κακὸ ὑπολογισμὸ τῶν συμφερόντων της, πάντα εἶνε μετὸ μέρος τῶν κεφαλαιούχων καθὼς καὶ ἡ ἐξασθένησιν σὲ ἀριθμὸ μελῶν τῆς

μυγαλοαστικῆς τάξεως. Κι αὐτὸ γιὰ τὴν, τὰ κέρδη τοῦ κεφαλαίου, ἀκολουθώντας τὸ ξέπεσμα τοῦ ἐπιτοκίου, ἀνάλογα θὰ λιγοστεύουν καὶ αὐτά, καὶ δὲ θὰ εἶνε ἀρκετὰ νὰ σκεπάζουν τὰ ἔξοδα κείνων πού δὲ θάχουν πολλὰ κεφάλαια, γεγονός πού θὰ τοὺς κάνει ἀναγκαστικά νὰ ἐκπρολεταροποιηθοῦν αὐτοὶ καὶ τὰ κεφάλαιά τους νὰ περιέλθουν σὲ κείνους πούχουν περισσότερά τους.

Τέλος, τὸ σπουδαιότερο καλὸ ἀποτέλεσμα τοῦ ξεπεσμοῦ τοῦ ἐπιτοκίου εἶνε ὅτι μ' αὐτόν τὸν τρόπο, ἀναγκαστικά θὰ ἐπέλθει ἡ ἀφομοίωσιν τῶν κοινωνικῶν τάξεων καὶ ἡ κοινωνικὴ μεταβολὴ νὰ ἔχει συντελεστέ, χωρὶς κανεὶς νὰ τὸ καταλάβει, τέλεια, μόνις τὸ ἐπιτόκιο μηδενιστέ, δηλὰ δὴ τὸ κεφάλαιο ὅταν δὲ θάκε προσοδοφόρο. Καὶ ὅλη αὐτὴ ἡ κοινωνικὴ μεταβολὴ θάχει συντελεστέ, εἰρηνικά, ὁμαλά, ἀνάμακτα, σύμφωνα μετὸς φυσικοὺς νόμους τῆς φύσεως καὶ ἐξέλιξεως, δίνοντας στὸ ἀναμεταξὺ αὐτὸ καιρὸ στὴν ἀνθρωπότητα νὰ ἀποχτήσει ἀνώτερους βαθμοὺς μόρφωσης καὶ πολιτισμοῦ καὶ σύσσωμῃ ἀδελφωμένη καὶ ἀγαπημένη, νὰ ἀκολουθήσει τὸ δρόμο της πού θὰ τὴν φέρει στὸν ἴσο ποδοῦμενο τελικὸ σκοπὸ γιὰ τὸν ὅποιον τὴν προώρισεν ὁ Ἄγνωστος Δημιουργός.

Αὐτὸ εἶνε ὀλοκλόλο, τὸ ζήτημα ἀπλό, ἀπλούστατο, σὺν τὸ αἶγὸ τοῦ Κολόμπου. Σ' αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα θὰ μᾶς ἔφερον ὁ ἐπαγγελματικὸς ἀγώνας, ἀδελφωμένος μετὸν πολιτικὸ ἀγώνα πού θάχε προορισμὸ νὰ βοηθήσει τὸν ἐπαγγελματικὸ στὴν πνευματικῇ, κοινωνικῇ καὶ πολιτικῇ ἀνάπτωσιν, ἂν ἀπέβλεπε μόνον στὴν αὐξήσῃ τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τοῦ ἡμερομισθίου καὶ τὴν ἐλάττωσιν τοῦ ἐπιτοκίου.

Αὐτὴ δὲ εἶνε ἡ εἰρηνικὴ, ἡ ἀνάμακτη, ἡ ὁμαλὴ, ἡ σύμφωνα μετὸς θεαμασίους νόμους τῆς φύσεως, Κοινωνικὴ ἐξέλιξιν ἢ Ἐπανάστασιν.

Βόλος

ΣΤΑΥΡΟΣ ΦΩΤΕΙΝΟΣ

Ἐργάτης

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ

ΑΘΗΝΑΙ, ΟΔΟΣ ΦΕΙΔΙΟΥ

(Πρώην Ὁδεῖον Λόττην)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΣ.— Ἡ ἐνίσχυσις τῆς μουσικῆς κινήσεως τοῦ τόπου διὰ τῆς δημιουργίας καλλιτεχνῶν μετὸ ἐθνικὴν μουσικὴν συνείδησιν, ἢ καλλιέργεια τοῦ μουσικοῦ αἰσθηματος εἰς ὅλας τὰς τάξεις, ἢ μόρφωσις ἐπαγγελματιῶν ἐκτελεστῶν εἰς ἔλους τοὺς κλάδους τῆς μουσικῆς καὶ δαρματικῆς τέχνης.

ΙΔΡΥΤΑΙ: Κραλομοίρης Μανώλης, Φωκὰ Νίνα, Θεοδοροπούλου Ἀῦρα, Παπαδιαμαντοπούλου Κοῦλα, Σκέπερος Εἰρήνη, Λέλη Λέλα, Πανᾶ Ἡθῆ, Γεωργᾶ Ἡλέκτρα, Πίνδιος Θεοδῶς.

Ἐἰς τὸ διδασκτικὸν προσωπικὸν πλὴν τῶν ιδρυτῶν καὶ ἄλλων ἐιδικῶν μετέχει καὶ τὸ προσωπικὸν τοῦ τέως Ὁδείου Λόττην. Τὴν διεύθυνσιν τῆς Μελοδραματικῆς Σχολῆς ἔχει ὁ μαέστρος Δ. Λαυράγκας. Ἐγγραφὰί γίνονται 9—12 καὶ 4—6. Μαθήματα ἀπὸ 16 Σεπτεμβρίου. Προγράμματα στέλλοντα εἰς πάντα αἰτούντα.

ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ

ΔΙΑΛΟΓΟΙ ΔΥΟ ΚΟΥΤΩΝ

ΟΝΕΙΡΟΚΡΙΤΗΣ

— Είδα ένα όνειρο...

— Για πές μου το!

— Ξηγῶς όνειράτα;

— Είναι ή δουλειά μου, καϊμένη! Μήπως κάνω κι άλλο τίποτε; Τή νύχτα τὰ βλέπω και τήν ήμέρα τὰ ξηγῶ. Λέγε λοιπόν.

— Άκουσε! Είδα, πού λές, στό ύπνο μου, πώς μου τυχ' ένα μεγάλο καλό...

— Άμποτε νά σου βγῆ και στό ξύπνο σου.

— Μή διάζεσαι! Περίμενε ν' άκούσης πρώτα τ' όνειρο. Είδα λοιπόν, πώς μου τυχ' ένα μεγάλο καλό. Δόξα δηλαδή, μεγαλειό...

— Τι εἶχες φαγωμένα αποθραδύς;

— Κομιά! Γιατί με ρωτῶς;

— Τίποτα! Έτσι ρώτησα. Λέγε!...

— Είδα λοιπόν, πώς ἐκεῖ πού καθόμουνα ξαπλωμένος στόν Ήλιο και λογάριζα πόσα είναι τὰ μισά τῆς χιλιάδας, ἤθθανε κάτι χρυσοντυμένοι άνθρωποι, με λαγούτα και με θιολιά, και με πήρανε και με πήγνε σ' ένα μαρμαρένιο παλάτι...

— Ήτανε μακριά τὸ παλάτι;

— Κοντά, πολύ κοντά. Με βάλανε λοιπόν, πού λές, μένα σέ μιὰ μεγάλη σάλα, ὄλο μάρμαρο και χρυσάφι, κι άρχισανε νά με γδύνουνε.

— Σέ γδύνανε τσιτσιδι;

— Όπως μ' ἐγέννησε ή μάνα μου! Έπρεπε, λέει, νά πετάξω τὰ παλιόρουχα, πού φορούσα, και νά βάλω τή στολή, πού ταίριαζε στό καινούργιο μου αξίωμα.

— Πουό αξίωμα;

— Δέ μου εἶπανε. Άν μου τῶχαν πῆ, δέ θάρχόμουνα σέ σένα νά μου ξηγήσης τ' όνειρό μου. Μου φορέσανε λοιπόν τή στολή.

— Πώς ἤτανε ή στολή; Αὐτό, βλέπεις, ἔχει νά κἀνή πού στό όνειράτα. Γι' αὐτό σέ ρωτάω.

— Νά σου πῶ άμέσως. Όσο θυμάμαι, ἤτανε μιὰ πράσινη βελάδα, με χρυσά πλουμίδια. Τὸ θροαί τῆς βελάδας εἶχε κι' αὐτό στό πλάγια ένα φαρδύ χρυσό γαλόνι. Έμοιαζε σά ναύαρχος!

— Μήπως σέ στένευε πουθενά ή στολή;

— Ή αλήθεια είναι πώς με στένευε λιγάκι στόν καθάλο.

— Κακό σημάδι... Άς είναι! Λέγε παρακάτω.

— Άφοῦ με ντύσανε λοιπόν με τή στολή, μου φορέσανε κι' ένα τρικαντό, με χρυσά κρόσσια και μ' ένα κεντημένο πουλί στη μέση.

— Τι ἤτανε τὸ πουλί; Θυμάσαι;

— Μά ἔμοιαζε σάν κοκκουβάγια, σά μπουφος. Κάτι τέτοιο τελοσπάντων.

— Καλά. Έπειτα;

— Έπειτα μου κρεμάσαν ένα μικρό σπαθάκι στη μέση. Κι' άφοῦ μου φωνάξανε τρεῖς φορές: «άξιως! άξιως!», με πήγαν και με κάθισαν σ' ένα μαρμαρένιο

θρονί, μαζί με άλλους ανθρώπους, ντυμένους με τήν ίδια στολή.

— Γνώρισες κανέναν άπ' αὐτούς;

— Μέσ' στόν ύπνο μου τούς γνώρισα ὄλους. Τώρα δέ θυμάμαι κανέναν. Καλό είναι αὐτό για κακό;

— Καλό! Λέγε παρακάτω.

— Άφοῦ καθίσαμε λοιπόν ὄλοι στό μαρμαρένιο θροναί, μιὰ φωνή μᾶς εἶπε: «Κοιμηθῆτε τώρα!» Κι' άρχίσαμε, λέει, νά ρουχαλίζουμε. Ρουχαλιτό τρικουδέρο, πού λές!

— Υστερα ξυπνήσατε ὄλοι μαζί;

— Άκου ν' άκούσης... Αὐτό είναι τὸ τρομερό! Άξαρνα μέσα στόν ύπνο μας, τρομερές φωνές μᾶς ξυπνήσανε. «Όξα! ὄξα!...» φωνάζανε. Άγριεμένοι άνθρωποι χυμήξανε τότε μέσ' στη μαρμαρένια σάλα, με ράπαλα και μαγκούρες, μᾶς άρπάξανε άπ' τὸ χρυσοκέντημένο γιακά και μᾶς γκρεμίσανε κάτω άπ' τῆς σκάλες. «Δρόμο, δρόμο!... σκούζανε. Νά φύγουν αὐτοὶ για νάρθουνε οἱ άλλοι!...» Βρεθήκαμε τότε στους δρόμους, ὅπως εἴμαστε, με τῆς βελάδες και τὰ τρικαντά και τὰ σκυλιά μᾶς στρώσανε στό κνηγί. Μήν τὰ ρωτῶς!... Οὔτε τοῦ ἔχθροῦ σου! Υστερα μάθαμε, πώς στη χώρα ἐκείνη τάχα εἶχ' ἐρθη καινούργιο Κόμμα στην Έξουσία κι' ἔπρεπε ν' αλλάξουν τὰ πράματα. Έπιτέλους ἔδωκε ὁ Θεός και ξύπνησα.

— Εἶχες πάθη τίποτα;

— Έκείνο πούχε πάθει κι ὁ μακαρίτης ὁ Νασρεδιν Χόντζας. Αὐτά μεταξύ μας ὄμως, σέ παρακαλώ. Μπορεῖς τώρα νά μου ξηγήσης τ' όνειρο;

— Άμ' είναι καθαρό, καϊμένη, τ' όνειρό σου. Δέν τὸ καταλαβαίνεις;

— Δέν μπορῶ νά καταλάβω τίποτα.

— Δυστυχία σου, καϊμένη! Θά γίνης Άκαδημαϊκός!..

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Γαλλία. — Ο κριτικός τῆς *Minerve Francaise* και ποιητής Μάριος Άντρέ, δημοσιεύει, στό ἴδιο περιοδικό, μιὰ πρόζα με τὸν τίτλο «Η δημοσιὰ και τὸ μονοπάτι». Μέσα σέ καιμιὰ εἰκοσαριά πούλι καλογραμμένες σελίδες παίρνει τὸ θέμα του άπ' ὄλες τῆς μεριές και τὸ ξετυλίγει πότε οιοχαστικά, πότε ποιητικά, και πάντοτε ξυπνά.

Μή μπορώντας, άπό ἔλλειψη χώρου, νά δημοσιέυουμε ἔδω ὄλακη τήν ἀξαναγνώστη αὐτή πρόζα, παίρνουμε δυό κομμάτια άπό τὰ πού χαχαχηριστικά.

Λένε. κὸ δρόμος τῆς ἀρετῆς». «Όμως ή ἀρετὴ προτιμάει τὸ μονοπάτι. «Τὸ μονοπάτι τῆς ἀρετῆς» ἔχει κἀτανήσει ιππική φράση, καλοῦσι. Δέν πρέπει νά καταδικάζουμε τὸ καλοῦπι ὄλα μαζί. Είναι μερικά πού δέν μποροῦμε νά ταπολύουμε και πού, μ' ἕλη τή χρήση και τήν κατάχρηση, μένουνε πάντα δροσερά και χαριτωμένα. Για νάπολύουμε ένα καλοῦπι, πέφτουμε πολλές φορές στό ψεύτικο, στό ἀλλόκοτο, στό ὑπερβολικό, — στό ρομαντικό.

«Η λέξη δόξα μᾶς γεννάει τὴν εἰκόνα μιᾶς σημαίας καταρτημένης ἀπὸ τὶς σφαῖρες, ποὺ γυρίζει ἀπὸ τὴ μάχη, νικητρία, μὲ τοὺς ἤχους τῆς Μαρσεγιέζας, καὶ ποὺ ὁ πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας θὰ παρασημοφορήσει μὲ τὸ λεγεῶνα πῆς τιμῆς. Τὸ σέβηγμα διαβαίνει ἀπάνω στὸ μπουλεβάρ ἢ στὸ μεγάλο δρόμο, ποὺ, ὄσο πλάτος καὶ ἂν ἔχουν, δὲν μποροῦνε νὰ χωρέσουν τὰ πλήθη τοῦ λαοῦ ποὺ ἔχουνε μαζευντεῖ γιὰ νὰ ἰδοῦν.

«Ἡ δόξα δὲν περνάει σὶὰ μονοπάτια. Ὁ πιὸ ἀγνὸς ἀπὸ τοὺς ποιητὲς μας, ὁ Ρακίνας, πλανήθηκε γράφοντας :

Κι ἀπογεύονται πάντοτε τὸ μονοπάτι τῆς δόξας.

«Ὅ,τι εἰπώθηκε γιὰ τὴ δόξα, ταιριάζει λιγάνι καὶ γιὰ τὴν τιμὴ, προπάντων σήμερα ποὺ ἡ λέξη τιμὴ ἔρχεται, ὅσο συχνά, ἀμέσως ἕστερα ἀπὸ τὶς λέξεις λε γ ε ὄ ν α ς καὶ δ ι κ α σ τ ῆ ρ ι ο . Ἡ τιμὴ εἶναι, ἄνωγ κ' ἡ δόξα, καὶ τὴν ἀμείβεται δημόσια καὶ ἐπίσημα.

«Εἶναι ἀλήθεια πὼς λέμε ἢ «τιμὴ μῆς γυναικας» καὶ «ἕνας ἄνθρωπος ἐντιμος». ἕνας χωρικός μιλάει, δίχως κομπασμό, γιὰ «τὴν τιμὴ τοῦ ὄνματός του». Σὲ μιὰ τέτοια περίσταση δὲν πρόκειται νὰ πάρει κανεὶς, κὶ ἀκόμα λιγότερο, νὰ γυρέψει καμιά τιμητικὴ, ὅπως τὶς λένε, διάκριση. Μολταῦτα ἡ λέξη τιμὴ εἶναι λέξη διαφοροῦμενη. «Ὅταν μάλιστα λέγεται σὶὸν πληθυντικὸ, εἶναι πολλὲς φορὲς ὑποση: ο ἰ τ ι μ ἔ ς εἶναι μάλιστα, τότε, τὸ ἀντίθετο τῆς τιμῆς.

«Γιὰ τὴν ἀρετὴ δὲν ὑπάρχει καμιά ἀκριβολία, τίποτα τὸ διαφοροῦμενο. Ἡ πέμπτη πράξη σὲ κάθε καλὸ μελόδραμα τελειώνει μὲ τὴν τιμωρία τῆς κακίας καὶ μὲ τὴν ἀμοιβὴ πῆς ἀρετῆς. Στὴν πραγματικὴ ζωὴ συνήθως γίνεται τὸ ἀντίθετο. ἢ κακία φορτώεται μὲ τιμὲς, μάλιστα τὸνομα ἐνὸς φαύλου ζεγγαρώνεται συχνά μὲ τὴ λέξη τιμὴ σὶὸν ἐνικό. «Ἄν κανεὶς κατηγορήσει αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο, ἕνα δικαστήριο ἢ συμβούλιο τιμῆς κηρύττει τὴν τιμὴ τοῦ ἀμείωτη. Ὅμως κανεὶς ποτὲ δὲ λέει πὼς ἢ κακία φορτῶνεται μὲ ἀρετὲς, καὶ δὲν ὑπάρχουνε δικαστήρια ἢ συμβούλια ἀρετῆς.

«Ἡ λέξη τιμὴ ἔχει καὶ τὸ θεατρικὸ. Ὁ Μποναλὸ, ὁ λιγότερο θεατρικὸς ἀπ' ὅλους τοὺς ποιητὲς, δὲ δότασε νὰ γράφει πούτη τὴ μεγαλόπρεπη παρομοίωση:

Ἡ τιμὴ μοιάζει μ' ἕνα γηοὶ μὲ ἀπόγκρεμα ἀκρογιάλια· μιὰ φορὰ ποὺ θγεί κανεὶς ἀπ' ὄξω, ἐν μπορεὶ πιά νὰ ξαναμπεῖ.

«Νηοὶ μὲ ἀπόγκρεμα ἀκρογιάλια; Ἐὐχαριστοῦ. Δὲν ἔχω καμιάν ὀρεξὴ νὰ παίξω τὸ Ροβινωῶνα.

«Τὸ μονοπάτι τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ δάσους δὲν εἶναι ἀπόγκρεμο. Κὶ οἱ ὄχιοι τοῦ εἶναι πράσινοι καὶ λουλουδιόμενοι.

***

«Τὸ χαρακτηριστικὸ τῆς ἀρετῆς εἶναι πὼς ἀποφεύγει τὸ θόρυβο τοῦ κόσμου, καὶ πὼς δὲν τῆς κρεμοῦνε παράσημα. Ἀρκεῖται μὲ τὸν ἑαυτὸ τῆς, θρῖσκει τὴν ἱκανοποίησὴ τῆς μέσα τῆς. Γιαντὸ ἢ ἀρετὴ δὲν θρῖσκει εὐχαριστοση παρὰ μόνο σὶὰ μονοπάτια τοῦ δάσους καὶ τοῦ βουνοῦ.

«Ἀρετὴ καὶ μονοπάτι εἶναι ἀχώριστα πράγματα. Εἶναι δύσκολο νὰ φανταστῆ κανεὶς δυὸ λέξεις ποὺ εἶναι φτιαγμένες ἢ μιὰ γιὰ τὴν ἄλλη περισσότερο ἀπὸ τὴν ἄρ ε τ ἢ καὶ τὸ μ ο ν ο π ἄ τ ι . «Ὅλα τὰ

μονοπάτια εἶναι ἐνάρετα, κὶ διὰν ἀκόμα εἶναι γεμάτα μεθῶσι.

«Ἡ ἀληθινὴ, ἀγαπητὴ, πεπαιωμένη ἀρετὴ εἶναι ἐκείνη ποὺ κρατᾶει πάντα τὸ χαμόγελο ποὺ στέμα καὶ πορεύεται ἀπάνω σ' ἕνα μονοπάτι δίχως νὰ κἀνει τὴν ἐπέκταση μιᾶς διαφορετικῆς γνώμης ποὺ φωνάζει. Εἶναι μιὰ κοπέλλα ποὺ ἀξάινει τόσο ἀπλά, ὄσο κ' ἕνα μπομπουκὶ ἀπὸ τριαντάφυλλο.

«Μὲ ἀπὴ τὴ σημασία, ὁ Στρατὸς τῆς Σωτηρίας δὲν εἶναι ἐνάρετος. Οἱ ὀπλοδοὶ τοῦ δὲν μποροῦν νὰ κάσιον πέντε βήματα, δίχως νὰ πληθαίνει μπροστὰ ὁ θόρυβος ἀπὸ τὰ μεγάλα τύμπανα καὶ τὶς τρομπέτες. Καὶ ἢ σπουδαιότερη ἀποστολὴ τοῦ εἶναι νὰ μοιράζει προγράμματα ποὺ θὰ λέρωναν τὸ μονοπάτι.

«Τὰ κορίτσια τοῦ Στρατοῦ τῆς Σωτηρίας μὸθ θυμίζου τὴ θεὰ Ρέα ποὺ μιὰ ὀρφικὴ ὀδὴ τὴν ὀνομάζει «μνιασμένη παρθένα ποὶ ἀγαπᾶει τὸ θόρυβο τῶν κριθάλων».

«Ἡ ἀληθινὴ ἀρετὴ δὲν παίζει μουσικὴ — καὶ μάλιστα κακὴ θορυβώδικη μουσικὴ — μπροστὰ σὶὸν κόσμο. Δὲ μοιράζει προγράμματα, δὲν κἀνει ψι! σποὺς διαβάτες.

«Τὸ τριαντάφυλλο δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ προγράμματα κὶ ἀγγελίες γιὰ νὰ κερδίσει τὴ λατρεία πῆς πεταλούδας· τὰ χρώματά του καὶ τὸ ἄρωμά του τοῦ εἶναι ἀρετὰ.

«Τὸ ἄρωμα τῆς ἀρετῆς ἀνακατεῦεται καὶ γίνεται ἕνα μὲ τὸ ἄρωμα τοῦ μονοπατιοῦ, ὅπου πορεύεται.

«Ἡ ψευτικὴ ἀρετὴ ποὺ ἐνεργεῖ μεθοδικὸ κ' ἐνονεῖδητο προσηλυτισμὸ, ἢ θορυβοποιοὺς ἀρετῆ τοῦ Στρατοῦ τῆς Σωτηρίας, σὶὸν τοὺς θανατοποιοὺς τῆς ἀγορῆς, στήνει τὸ τραπέζι τῆς σὶὸς δημόσιες πλαιοτεῖες, σὶὸν τριτοῦρα, σὶὸν ἄκρη τῶν μεγάλων δρόμων».

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Μ. Καλτ. Εἶδαμε τὸνομά σου σ' ἕνα βδομαδιατικὸ περιοδικὸ τῆς δεκάρας. Ὑστερα ἀπ' αὐτὸ θρῖσκουμε περιεργὴ τὴν ἀξίωσὴ σου νὰ θέλεις νὰ δημοσιέψεις καὶ στὸ «Νουμᾶ». — κ. Μαρκ. Αγαθ. Ἄν ἤξερες καλύτερα τὸ ζήτημα, δὲ θὰ μᾶς ἔγραφες πὼς γυρίζουμε πάντα στὸ ἴδιο θέμα, ἕνα ζήτημα τόσης σημασίας ὅσης καὶ τὸ 21 πρότει νὰ κοιταχτεῖ ἀπὸ ὅλες τὶς μεριτὲς κὶ ὁ «Νουμᾶς» ἀκόλουθος πρὸς τὶς ἀρχὲς του, ἔχει καθήκον νὰ μὴν ἀφήσει καμιά γωνιά ἀφώτιστη. — κ. Ν. Τασ. Μὰ ὅλο τὰ ἴδια; περιμένουμε κάτι ζουμρωτέρου. — κ. Α. Καλ Σωστά, μὰ τὰ εἴχαμε διαβάσει πρῶτῆτερα σὶὸ Νίτσε. Δικὲς σου σκέψεις μποροῦν νὰ μᾶς στείλεις; — κ. Εἰδικὸ. Πρῶτα τὶς ἀρχὲς κὶ ὕστερα τὴν κωλοφορία. Τέτοιος εἶταν πάντα ὁ «Νουμᾶς». — κ. Χριστιανὸ. Μὰ φταίμε μεις, Χριστιανέ μου. ἂν οἱ ὀδοντοστοιχίες μας εἶναι τόσο κοφτερές; κ. Α. Γορ. Αὐτὸ λέμε καὶ μεις. Γιατὶ τὰ δημοσιέψες. — κ. Αντ. Μαγ. Ὡστε φάρεςες μαγαζατορία; Νὰ μᾶς τὰ στείλεις. κ. Κ. Κορανας. Περιμένεις ἀλήθεια καὶ εὐλοκρῖνενα ἀπὸ τὴν «Κριτικὴ καὶ Παιδεία»; κ. Ποθητὸ Κ. Ὁ «Νουμᾶς» πάντα τίμηος καὶ τιμᾶει τοὺς λογοτέχνες ποὺ ἔχουν ἀξία, ἔστω κὶ ἂν δὲν εἶναι συνεργάτες του. Χτυπᾶ μόνο τοὺς κἀλληδες, ποὺ θορυβοῦνε μὴν ἔχοντας καμιάν ἀρχή... καὶ κανένα τέλος. ἕνας ἀπὸ δαύτους εἶταν κὶ ὁ μακαρίτης Σουρῆς. κ. Ἀμὰ ντο. Αὐτὸς ποὺ μᾶς γράφεις εἶναι ἄρρωστος. ἔχει Κριτικὴ καὶ Πύηση.

Στὸ «Ψυχοσάββατο» τοῦ Ζεφύρου Βραδυνοῦ, σὶὸν περασμένο φύλλο, τυπώθηκε κατὰ λάθος ὁ τρίτος στίχος τῆς δευτέρας στροφῆς γιὰ πρῶτος. Ὡστε ἢ δευτέρη στροφὴ ἀρχίζει ἔτσι :

Λυπητερά — λυπητερά

Χτυπάει ἢ καμπάνα τοῦ Ψυχοσαββάτου

Μὲς στῆς καρδίης μου τ' ἄδουα ἱερά...

— κ. Περιεργο. Ὁχι. Ἡ συνεργασία τοῦ Καρθαίου εἶναι φιλολογικὴ. Κὶ οὔτε μεταχειρίζεται ποτὲ ἄλλο ψευτόνομα.